

ماسوله، عروسی تالش

حمید دهقان

اشاره

انتشار گزارش سفر به روستای دل‌انگیز ماسوله در سلسله مطالب آشنایی با روستاهای شگفت‌انگیز ایران، با فروردین‌ماه، فصل رویش مجدد طبیعت هم‌زمان شده است. دیدار از ماسوله در فروردین‌ماه، لذت دیگری دارد. حمید دهقان، روزنامه‌نگار و ایران‌گرد با سابقه، در ادامه‌ی سفرهای روستاگردی، این بار ما را به ماسوله می‌برد؛ دیار تاریخی گیلان در سرزمین تالش‌ها.

پیدا کرده‌اند. آنان عظمت کوه و جنگل را پاس داشته‌اند و بناها را چنان بر پیکر طبیعت نشانده‌اند که گویی جای‌جای با صخره‌های لختی بر خورد می‌کنیم که این‌جا و آن‌جا در کنارشان درخت‌ها و درختچه‌ها روینده‌اند.»

به عقیده‌ی این محقق، ماسوله یک تابلوی زیبای ثابت نیست. به اعتباری، در طول روز، با حرکت ابرها، پدیدآمدن خورشید و فضایی مه‌آلود، می‌توان شاهد تابلوهای گوناگون بود. تابلوهایی که هر یک شکوه آفرینش را به تصویر می‌کشند.

ماسوله بر دامنه‌ی کوه‌های تالش استوار است. می‌گویند پیش از شکل‌گیری ماسوله، صدها سال پیش، پایه‌گذاران این روستاشهر، در شش کیلومتری غرب جاده‌ی ماسوله به خلخال، در **کهنه‌ماسوله** زندگی می‌کردند. این روستای بزرگ در تبادل فرآورده‌های سه منطقه‌ی گیلان، خلخال و زنجان نقش عمده‌ای داشته است که با ایجاد راه‌های ماشینی‌رو، کاروان‌های مسیرهای کوهستانی رونق کارشان را از دست دادند و از همین زمان بخش عمده از ساکنان روستا به جاهای دیگری کوچ کردند.

امروزه حدود ۳۵۰ خانه در ماسوله وجود دارد، ولی در گذشته‌های نه چندان دور تعداد خانه‌ها به ۶۰۰ واحد می‌رسیده است. معماران ماسوله‌ای با توجه به نقش عمده‌ی این روستا، با فعالیت‌های بازرگانی، مرکز شهر را به بازار اختصاص داده‌اند. این بازار در چهار طبقه و در دل این روستاشهر ساخته شده و از مسیرهای اصلی به آسانی قابل دسترسی است. پنج محله به نام خانه‌بر، کشته‌سر، مسجدبر، اسدمحله و ریحانه بر گرداگرد بازار قرار گرفته‌اند و در بافت قدیمی نیز، یک امام‌زاده به نام **عون بن علی** و

ماسوله را نمی‌توان نوشت، ماسوله را نمی‌شود نقاشی کرد.

ماسوله را باید آمد و از نزدیک دید.

«سهراب سپهری»

ماسوله با معماری منحصر به فرد در ناحیه‌ای کوهستانی و جنگلی در دامنه‌ی صخره‌ای با وسعت ۱۶ هکتار، در ۵۵ کیلومتری شهرستان رشت و ۳۵ کیلومتری فومن قرار دارد. قدمت آن به ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ سال می‌رسد. از شرق به فومن و شفت از غرب به اردبیل و خلخال و از جنوب به طارم، زنجان و پشتکوه‌خمسه و از شمال و شمال شرقی به ماسال محدود است.

خانه‌هایی به رنگ گل‌آخرا، از قلوه‌سنگ، کاه‌گل و گچ و چوب با پنجره‌هایی رو به فضایی باز، آیینه‌های نصب شده در دیوارها و عروسک‌های رنگارنگ دست‌باف و گلدان‌های شمعدانی کنار پنجره‌ها، نمونه‌های بارزی در هماهنگی خارق‌العاده میان انسان و طبیعت پدید آورده و شهری در آسمان به انسان‌ها هدیه کرده‌اند که ماسوله نام دارد. شادروان دکتر **پرویز ورجاوند** باستان‌شناس و پژوهش‌گر نام‌دار، ماسوله را یکی از نمونه‌های ویژگی ارزش‌مند تمدن ایرانی در طبیعت و دست یافتن به تعاملی چشم‌گیر با آن و الگویی هوش‌مندانه عنوان کرده است.

وی می‌گوید: «مردمانی که طی صدها سال در این جایگاه باشند، بوده‌اند و خانه و کاشانه و محل کسب و کار خویش را بر دامنه برپا داشته‌اند، به آگاهانه‌ترین شیوه‌ی ممکن با طبیعت دل‌پذیر منطقه ارتباط برقرار کرده و بر کنار از ویران‌گری، در متن طبیعت حضوری هماهنگ

دفتر انتشارات کمک آموزشی

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های رشد توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند:

مجله‌های دانش‌آموزی

(به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

رشد کودک (برای دانش‌آموزان آمادگی و پایه‌ی اول دوره‌ی دبستان)

رشد خردسال (برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره‌ی دبستان)

رشد دانش‌آموز (برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم دوره‌ی دبستان)

رشد نوجوان (برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی تحصیلی)

رشد جوان (برای دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی پیش‌دانشگاهی)

مجله‌های بزرگسال عمومی

(به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

رشد آموزش ابتدایی • رشد آموزش راهنمایی تحصیلی • رشد تکنولوژی

آموزشی • رشد مدرسه فردا • رشد مدیریت مدرسه • رشد معلم

مجله‌های بزرگسال و دانش‌آموزی اختصاصی

(به صورت فصلنامه و ۴ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

- رشد برهان راهنمایی (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی تحصیلی)
- رشد برهان متوسطه (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه)
- رشد آموزش قرآن • رشد آموزش معارف اسلامی • رشد آموزش زبان و ادب فارسی • رشد آموزش هنر • رشد مشاور مدرسه • رشد آموزش تربیت‌بدنی • رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش تاریخ • رشد آموزش جغرافیا • رشد آموزش زبان • رشد آموزش ریاضی • رشد آموزش فیزیک • رشد آموزش شیمی • رشد آموزش زیست‌شناسی
- رشد آموزش زمین‌شناسی • رشد آموزش فنی‌وحرفه‌ای • رشد آموزش پیش‌دبستانی

مجله‌های رشد عمومی و اختصاصی برای آموزگاران، معلمان، مدیران و کارکنان اجرایی مدارس، دانشجویان مراکز تربیت‌معلم و رشته‌های دبیری دانشگاه‌ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می‌شوند.

نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش‌وپرورش، پلاک ۲۶۶، دفتر انتشارات کمک‌آموزشی.

تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

مسجد جامع با دو مسجد دیگر و چهار کاروان‌سرا وجود دارد. در مجموعه‌ی بافت و کالبد معماری ماسوله، آنچه بیش از همه چشم‌گیر و پرجاذبه است، نما و منظر عمومی مجموعه است. این نمای طبقه به طبقه و شبکه‌های پلکانی که پشت‌بام هر خانه حیاط‌خانه‌ای دیگر شده است، افزون بر حجم‌های ساده و هماهنگ معماری، به یاری آثار تزیینی چوبی به صورت پنجره‌های منبت، واشوها، نرده بالکن‌ها و درها، جلوه‌ای افزون‌تر یافته است.

یکی از مواردی که در بافت ماسوله توجه بسیاری از محققان و کارشناسان را جلب کرده، احداث شبکه‌ی فاضلاب در این روستاست. دکتر **ورجاوند**، پژوهشگر ایران‌شناس در این زمینه عقیده دارد: «توجهی پیش‌بینی کردن فاضلاب و بیرون بردن آب‌های سطحی، درباره‌ی ارزش‌های کالبدی ماسوله نکته‌ی قابل توجهی است که معماران آن به مدد چهار شاخه‌ی اصلی جوی‌های زیرزمینی یا «گو» و جاسازی کردن شبکه‌های فرعی، در انجام این مهم توفیق یافته‌اند.» دکتر ورجاوند ضمن ارج نهادن به چنین اقدام ارزش‌مندی، ریزش فاضلاب به رودخانه در پایین روستا را یک مشکل دانسته است.

دیدنی‌های ماسوله

جنگل‌های پوشیده از درختان راش، آزاد، بلوط، توسکا و آبشار «خربوه» در دو کیلومتری ماسوله نزدیک امامزاده هاشم، آبشار «کوه‌بن» در جنوب غربی ماسوله و آبشار «پرده‌سر» در سه کیلومتری شرق روستا، چشمه‌های فراوان با آب گوارا و یا آب معدنی و حیات‌وحش کوه‌ها، مانند خرس قهوه‌ای، گرگ، گوزن، بز کوهی، آهو و گراز و انواع پرندگان از جمله هوبره و کبک بخشی از طبیعت ماسوله است. درباره‌ی آثار تاریخی آن نیز می‌توان از کهنه ماسوله، بقعه‌ی عون بن محمد بن علی (ع)، مسجد صاحب‌الزمان، بقاع متبرکه‌ی امامزاده عین‌الدین و امامزاده

ابراهیم و امامزاده هاشم و بیش از ده کاروان سرای قدیمی نام برد.

آموزش و پرورش در ماسوله

نخستین مکتب‌خانه در ماسوله، در زمان قاجار به مکتب‌داری شخصی به نام **میر بهاء‌الدین** تأسیس شد و بعد از ملاتقی، ملا قدرت قوی، **سید اشرف** نسیم شمال، مکتب‌دار ماسوله شد. پس از تشکیل مدرسه‌ی ملی در دوران انقلاب جنگل، در سال ۱۳۹۳ مدرسه‌ی دولتی ایمان با چهار کلاس ابتدایی فعالیت خود را آغاز کرد. در حال حاضر ماسوله، پیش‌دبستان، دبستان و مدرسه‌های راهنمایی دخترانه و پسرانه دارد.

یک ماسوله با چندین عنوان

در میان میلیون‌ها دیدارکننده از روستاشهر ماسوله، افراد باذوقی هم بوده‌اند که با احساس خود عنوانی برای آن انتخاب کرده‌اند، مانند: ماسوله، شهرک چشمه سارهای شفاف؛ ماسوله، روستای پلکانی؛ ماسوله، شهرک ستارگان روشن؛ ماسوله، شهر خاطره‌ها و آبشارهای غلتان، ماسوله، شهرک خاطره‌آفرین؛ ماسوله، بهشت گمشده‌ی گیلان؛ ماسوله، نردبان معراج؛ ماسوله، شهری از خاک تا افلاک؛ ماسوله، شهرک تاریخی؛ ماسوله، مجموعه‌ای از زیبایی‌ها و هنر؛ ماسوله، عروس تالش.

صنایع دستی و سوغاتی

در مغازه‌های بازار ماسوله و مقابل برخی از خانه‌ها، صنایع دستی مانند: عروسک‌های رنگارنگ، جوراب‌های پشمی و انواع بافتنی، صنایع چوبی و چاروق، چموش و گیوه به وفور وجود دارد و حلوا کنج‌دی، نان روغنی و کلوچه‌ی فومن داغ‌تر از خود فومن، از سوغاتی‌های ماسوله است.

- منابع
۱. فروغی ماسوله، ناصر و شرقی ماسوله، فرهاد. ماسوله شهر صخره‌ها و بناهای تاریخی. انتشارات گیلان.
 ۲. روزنامه‌ی شرق، مقاله‌ی دکتر پرویز ورجاوند، سوم مرداد ۱۳۸۳.
 ۳. شبان، ذبیح‌الله. ماسوله، نردبان معراج.

برگ اشتراک مجله‌های رشد

شرایط:

۱. پرداخت مبلغ ۷۰/۰۰۰ ریال به ازای یک دوره یک‌ساله مجله‌ی درخواستی، به صورت علی‌الحساب به حساب شماره‌ی ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت شعبه‌ی سه راه آزمایش (سرخه‌حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست.
۲. ارسال اصل فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده‌ی اشتراک بایست‌سفارشی. (کپی فیش را نزد خود نگه دارید.)

◆ نام مجله‌های درخواستی:

.....
.....
.....

◆ نام و نام خانوادگی:

.....

◆ تاریخ تولد:

.....

◆ میزان تحصیلات:

.....

◆ تلفن:

.....

◆ نشانی کامل پستی:

.....

استان: شهرستان:

.....

خیابان:

.....

شماره‌ی پستی:

.....

◆ در صورتی که قبلاً مشترک مجله بوده‌اید، شماره‌ی اشتراک خود را بنویسید:

کد اشتراک:

امضا:

- صندوق پستی مرکز بررسی آثار: ۱۵۸۷۵/۶۵۶۷
- صندوق پستی امور مشترکین: ۱۶۵۹۵/۱۱۱
- نشانی اینترنتی: www.roshdmag.ir
- امور مشترکین: ۰۲۱-۷۷۳۳۶۶۵۶ - ۷۷۳۳۵۱۱۰
- پیام‌گیر مجله‌های رشد: ۰۲۱-۸۸۳۰۱۴۸۲

یادآوری:

- ◆ هزینه‌ی برگشت مجله در صورت خوانا و کامل نبودن نشانی و عدم حضور گیرنده، برعهده‌ی مشترک است.
- ◆ مبنای شروع اشتراک مجله از زمان دریافت برگ اشتراک خواهد بود.